СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 72. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 15-го квітня 1943. — No. 72. Jersey City, N. J., Thursday, April 15, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЛЮДИ, ЩО НЕ ХОЧУТЬ БОРОТИСЬ ЗА СВОБОДУ, МОЖУТЬ ЇЇ ВТРАТИТИ, ОСТЕРІГАЄ ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ, ВЕЛИЧАЮЧИ ДЖЕФЕРСОНА

ВАШИНГТОН. — Стоячи з відкритою головою серед морозного вітру, що лотягав знад берегів Потомаку, президент Рузвелт промовляв до яких 5,000 гостей, що прибули на відкриття мармурового памятника, збудованого на взір Пантеону, в грецькім (йонськім) стилю і коштом трьох міліонів долярів в память Томи Джеферсона, автора Американської Декларації Незалежности і третього з ряду президента Злучених Держав. Президент Рузвелт порівнював часи Джеферсона з теперішніми, знаходячи багато спільного. Він підкреслив, що тепер, коли ідеали свободи в агонії, ми вчимось краще розуміти і цінити ті свободи. А як так, то й занепад свобід стане тим світанком, що заповідає нове й свобідніше життя. Це станеться, казав президент, коли ми зрозуміємо, що відчував Джеферсон, апостол свободи, що свободу можна втратити, якщо люди не захочуть за неї боротись. Джеферсон теж любив спокій і свободу так як і ми, казав президент, але й він нераз мусів вибирати між миром і свободою, так, як і ми були змушені вибирати.

Вірив, як і ми віримо, в людину, в нарід.

Висказуючі глибоку віру Джеферсона в народню масу, президент Рузвелт висказав ось так погляд Джеферсона на нарід: „ніякий король, ніякий тиран і ніякий диктатор не може управляти народом так добре, як може собою правити сам нарід". Цей вислів ішов впарі з головними думками промови, що були звернені проти „кожної форми тиранії над людською думкою". Промова оберталась назагал біля тих пропамятних висказів Джеферсона, що виявляють ідеали американської демократії, а які є вириті на стінах памятника.

Коротке, але дуже врочисте торжество.

Хоч ціла церемонія тривала тільки 15 мінут, але вона викликала глибоке враження. Отворено її молитвою єпископа протестантсько-єпископальної церкви, а закінчено благословенням католицького єпископа. По промові президента відспівала Грейс Мур, оперова співачка з Метрополітен Опери, американський гимн „Ди Стар Спенглед Бенер".

ВУГІЛЬНІ ВЛАСНИКИ ВІДКИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ

НЮ ЙОРК. — Спір між власниками вугільних копалень і майнерською юнією ввійшов на новий шлях, коли зарядчики копалень мягкого вугля заявили, що не згідні приняти пропозицію, предложену урядом через д-ра Джана Р. Стідмена, особистого представника президента Рузвелта. Пропозиція, на яку дала згоду секретарка праці, мисс Френсис Перкинс, є того роду, щоби замісць давати майнерам денну підвишку в сумі $2, власники копалень малиб зобовязатись заґарантувати майнерам шість днів тижневої праці на протяг 52 тижнів. Вугільні власники кажуть, що це „непрактичне", та що зобовязання не може перебрати ніяка того роду промисловість, якої продукція залежна від того, коли і який є збут.

ПОКАРАНО ЗА СПІЛЬНИЙ БОЙКОТ ГАЗЕТИ.

НЮ ЙОРК. — Покарано орeченням федерального суду 16 найбільших департаментових склепів, між якими є такі як Ґімбель, Мейсі, Альтман, Сакс і т. д, за те, що змовились спільно бойкотувати часопис „Ню Йорк Таймс" і не поміщувати в ньому оголошень, яких ціну часопис підніс з днем наступного 7. травня. Сам часопис, як оголошує, не робив ніяких доносів і не вносив ніякої жалоби. Разом покарано ті склепи на суму $80,000, себто кожний склеп по $5,000. Доходження вів департамент справедливости.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ ВОЄННОЇ ПОЗИЧКИ

НЮ ЙОРК. — На Ню Йорк призначено закуп другої воєнної позички на суму трьох біліонів долярів. За два дні кампанії розпродано тих бондів на $1,365,000,000; себто майже на половину припадаючої на Ню Йорк суму.

СЛІДКУЮТЬ ЗА АМЕРИКАНСЬКИМ КОНҐРЕСОМ.

ВАШИНГТОН. — Урядові кола стверджують, що цілий світ пильно слідкує за тим, яке становище займають конґресмени і сенатори до справ торговельних договорів з чужими краями. Кажуть, що по тім становищі буде видно, чи Америка захоче по війні з світом співпрацювати.

ВЗОРЕЦЬ ДЛЯ МІЖНАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт витаючи письмом „Все-Американський День", заявив, що те, що обидві Америки стоять рамя об рамя в боротьбі з агресорами буде початком для створення великого світового обєднання усіх держав.

Рада Воєнної Праці Проти Таких Підвишок Платень, що Спричиняють Інфляцію і Нарушують Зарядження Президента — "Держати Ряд"

ВАШИНГТОН. — Стабілізаційний розпорядок президента Рузвелта, виданий 8. квітня, яким заборонено підвищувати платні, буде виконаний вцілости, буквально так, як був проголошений. Це виходить ясно з рішення Ради Воєнної Праці, яким вона вирішила справу підвишки, якої домагався льокаль 309, Інтернешенел Юніон Майн, Мил енд Семент Воркерс (Конґрес Промислових Організацій), якого члени заняті працею в Юніверзал Атлес Семент Компані в Юніверзал, Па. Референт Ради Воєнної Праці, Лоренс Р. Ґілд, заявився за підвишку 5.5 центів на годину, щоби таким чином вирівнати нерівности у платнях робітників, занятих у різних фабриках цеї компанії. Рада Воєнної Праці рішила, що робітники льокалю 309 є управнені до підвишки в сумі 1.8 центів на годину, згідно з Литл Стил формулою. Та Рада згодилась на підвишку в сумі 2 центів на годину, важну від 21. вересня 1942 року, беручи під увагу те, що платня не повинна бути нижче життевого уровеня. Це останнє дозволяє брати під увагу розпорядок президента з 8. квітня. Рада має до розгляду 17,000 зголошень на підвишки заробітних платень, з яких, як каже, 10,000 будуть відкинені, бо суперечать тому, чого домагається президент, що наказує „держати ряд" і не допускати до підвишок, а тим самим до інфляції.

ЯПОНЦІ ПРОБУЮТЬ ДАРЕМНО ЗДОБУТИ ПЕРЕВАГУ В ПОВІТРЮ

ДЕСЬ В АВСТРАЛІЇ. — Японія згромадила знову великі воєнні сили і буде пробувати нову офензиву, щоби дістати повітряну контролю, без якої даремні її зусилля, бо не є всилі перевозити кораблями військо і воєнні матеріяли, коли у повітрю домінують Аліянти. Та Аліянти це знають і тому завдали знов нові повітряні удари японцям в Новій Ґвінеї і на Соломонських островах, згідно з тим, що подає ґенерал сер Томас Блеймі, австралійський командант аліянтських сухопутних сил на Полудньово-західнім Пацифіку.

ФІЛЬМА, ЩО ПРЕДСТАВЛЯЄ ГЕРОЙСТВО ВОСЬМОЇ БРИТІЙСЬКОЇ АРМІЇ

НЮ ЙОРК. — Зачали виставляти нову британську фільму, „Дезерт Викторі", що представляє бої Восьмої Британської Армії в Африці, як наступала на армії ґен. Ромеля, які розгромила серед великих труднощів. Кажуть, що це чудова фільма, найкраща з усіх воєнних.

ОБЄДНАННЯ ДЛЯ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРОДУКЦІЇ ЛІТАКІВ

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Обєднались 16 компаній, з сходу і заходу, що продукують воєнні літаки, створивши компанію п. н. „Нешенел Еркрефт Продокшен Кавнсил, Інк". Це на те, щоби приспішити і поліпшити продукцію воєнних літаків.

Акція за Обєднання Французів

ЛОНДОН. — Тут скликано збори Французького Національного Комітету для розгляду рапорту ґенерала Катру й для вироблення пляну обєднання сил Воюючих Французів під ґенералом Де Ґолом і африканських французів під ґенералом Жіродом.

Ґенерал Катру відбув конференцію з британським секретарем заграничних справ, Іденом.

САМОГУБСТВО ВИЗНАЧНОГО ФРАНЦУЗЬКОГО ҐЕНЕРАЛА

БЕРН. — Паризьке радіо подало вістку, що з ріки Сени виловлено тіло ґенерала Жан-Жіль-Анрі Мордока, котрий видимо поповнив себегубство.

Мордок мав при смерті 75 літ. Він грав визначну ролю в першій світовій війні як військовий дорадник премієра Клеманса. Опісля він був командантом одного корпусу в Рурщині підчас її окупації. Причиною самогубства вважають стан здоровля й фінансові клопоти, в які попав не дивлячися на те, що він був прихильником політики Петена.

ВІЙНА ЖОРСТОКА—КАЖЕ НАВІТЬ НАЦІСТИЧНИЙ ЧАСОПИС

БЕРН. — Страсбурська ґазета „Нахріхтен" каже в своїй статті про повітряні рейди: „Що на нас тяжить, то факт, що ми не маємо ніяких способів запобігти таким жорстокостям (рейдам на Париж і Антверпію). Ми мусимо признати, що війна зробила поворот до жорстокостей, якого ми не передбачили".

РОМЕЛЬ В ІТАЛІЇ?

МАДРИД. — З Віші приходять чутки, що маршал Ромель вилетів до Італії на поспішну конференцію німецьких і італійських військових командантів, котру скликано на його домагання. Віші каже, що Ромель хотів би знати, які рішення запали на конференції Гітлера й Мусоліні в минулому тижні, та що він правдоподібно вернеться назад до Тунісу.

ДО ПЕЧІ.—Череда 155-міліметрових куль машерує шістками до фабричної печі, де гарячінь доходить до 1540 ступнів Фаренгайта. Нагрівання в ній це одна з триста операцій у продукції таких куль.

ЗАТЯГАЮТЬ ТУГІШЕ ПЕТЛЮ НА ШИЮ ОСІ В ТУНІСІ

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Перша британська армія, висунувшися двацять миль поза Керуан, станула на лінію облоги попри восьму британську армію, що наступає здовж морського побережжя. В цей спосіб вони сперли війська держав Осі в кутку Тунісу, а тимчасом аліянтські летуни били по ворожих летничих майданах, як і по комунікаційних лініях і базах.

Ріг Тунісу, на котрому стиснено війська Осі, нині вже багато менший ніж був учора. Восьма британська армія посунулася за один день 14 миль на північний захід від Сус. Значні поступи поробили теж аліянтські війська, що наступають із заходу. Французи захопили північний конець ланцюха Дорсальських гір.

У вівторок війська Осі були стиснені на поверхні 4,900 квадратових миль, себто на просторі величини стейту Конетикоту. В усіх боях з ворогом у руки аліянтів попадає багато воєнних бранців. Самі Французи взяли за один день у горах тисячу бранців.

ҐЕН. МОНТҐОМЕРІ ВІХАВ ДО ЗРУЙНОВАНОГО СФАКСУ.

СФАКС. — Коли ґенерал Монтґомері, командант осьмої британської армії, вїздив до Сфаксу, важного міста на побережу Середземного моря в Тунісі, мешканці приняли його холодно й мовчки. Він їхав містом, знищеним гарматним обстрілом, справді здовж руїн. Це й поясняло наставлення населення до переможця.

Доперва в яку годину після приїзду французи й араби витали його зо запалом; поведінка британців переконала їх, що британці не бажають населенню лиха, а тільки хочуть знищити спільного ворога.

НОВЕ БОМБАРДУВАННЯ НЕАПОЛЮ.

КАЇРО. — Американські бомбовики навідали в неділю рано італійське місто Неаполь. В боях пропав один американський літак. Інші зострілили три ворожі літаки й правдоподібно знищили пять інших. Бомби, скинені з літаків, поцілили корабельні доки й побережжя Віктора Емануеля. На другий день бомбардовано міста Козенцу, Кротоне й Піцо, в південній Італії.

ПОВІТРЯНИ РЕЙДИ РОЗРИВАЮТЬ ДОМАШНІЙ ФРОНТ У НІМЕЧЧИНІ.

СТОКҐОЛЬМ. — За поданнями одної людини, що була в Берліні підчас трьох важких рейдів, аліянтські бомбардування столиці з повітря поважно дезорганізує домашній німецький фронт.

За обсерваціями цеї особи, німецький уряд більше журиться власне цею дезорганізацією, ніж злим впливом бомбардувань на воєнний настрій населення. Що уряд цею справою журиться, про це свідчить факт, що д-р Ґебельс, німецький міністер пропаганди, скликав конференцію для розважання повітряних рейдів.

Головним наслідком бомбардувань є виявлення новного браку робітників і матеріялів, потрібних для полагодження труднощів, випливаючих з бомбардування. Нема ні відповідних машин, ні компетентних людей. Від останніх бомбардувань наприклад в Берліні найшлися десятки тисяч людей без даху над головою, а уряд їм не може нічого порадити. Шпиталі вже й без рейдів переповнені, дисципліна людей підчас рейдів слаба. Доперва поволи привчуються берлінці, що рейд це не жарт.

Аби зарадити хоч дещо на ці клопоти, уряд приказав відставити в кожній фабриці одну десяту частину робітників для надзвичайних робіт підчас рейдів. Беруть до такої праці навіть чужинців.

НІМЦІ АТАКУЮТЬ НА ЛЕНІНГРАДСЬКІМ ФРОНТІ.

ЛОНДОН. — За російськими комунікатами, німці поширяють свої офензивні операції на північнім фронті в окрузі Ленінграду. Атакують позвами й піхотою, але червона армія відбиває їх з великими втратами.

Здовж ріки Волхова, де німці стратили в недавних боях 2,000 вояків, російська артилерія розбиває німецькі лінії й фортифікації. Червона армія атакувала теж у секторі Смоленська. В Донецькому басейні йшли бої тільки на меншу скалю. Німецькі літаки робили з Новоросійська рейд на Краснодар, на Кубанщині, але стратили в рейді 25 літаків, при чому російські летуни втратили 5.

Німецький комунікат каже, що цілий східний фронт спокійний.

ЧОРЧИЛ ПРО СУБМАРИНОВУ КАМПАНІЮ.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил заявив у британськім парляменті, що Обєднані Держави, можна сказати, більше ніж вдержуються на своїм становищи в атлянтійській боротьбі проти підводних човнів. Він признав що наслідки субмаринової кампанії є поважні.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокe число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сиτі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Дороговказ Майбутнього

Американські ґазети розписалися широко про заяву, що її зложив секретар стейту податковому комітетові палати репрезентантів конґресу. І промова найвищого по президенті урядника краю й ґазетні відклики на неї замітні передовсім тим, що вони відносяться до мало практичної в воєнний час справи, бо до справи торговельних договорів між державами. В воєнний час саме нема правильної торговлі, звичайного обміну продуктів між краями, і через те й нема що властиво журитися торговельними договорами, сякими чи такими. Рух товарів з одного воюючого краю в другий можливий тільки між союзниками, а про цей оборот товарів між Аліянтами рішає для Америки „ленд-ліз акт".

Всеж таки, не дивлячися на це, секретар стейну не радить конґресові відкликати договорів про торговельний обмін, і ця його осторога є гарною лекцією державної політики. Каже секретар Гол, що відкликання торговельних договорів Злученими Державами мало би великий вплив на політику, дарма що ці договори тепер властиво не мають практичного значіння. Нормального товарообміну вже нема, а прецінь знесення торговельних договорів мало би глибокий моральний вплив у світі.

Справа в тому, каже Гол, що знесення торговельних договорів викликало би в світі враження, що Злучені Держави вертаються назад до старої політики економічної ізоляції, господарського відосібнення. Що Злучені Держави хотіли би бути замкненим у собі господарством, яке покладається тільки на свої власні продукти. На думку Гола, ще й цим не вичерпується вся біда з відкликанням торговельних умов; воно саме зробило би в світі враження, що Америка не тільки хоче господарського відосібнення, але й політичного відосібнення. Себто що вона й не хоче робити ніякої політики на спілку з іншими державами світа, що вона хоче держатися осторонь інших держав, як це вона зробила через довгі роки після першої світової війни.

Секретар Гол звертає увагу конгресови, що якби держави набрали такого враження, то це було би получене з великою шкодою і для воєнного зусилля й для післявоєнного наладнання. Навіть хочби відкликання торговельних умов не робило такого враження, то невідкликування торговельних промов мусить зробити враження, що теперішній уряд Злучених Держав зовсім не бажає вести ізоляційної політики, яку повів сенат Злучених Держав, а опісля й адміністрація Злучених Держав, по закінченні першої світової війни. Промова серкетаря Гола є свідоцтвом, що Америка зрозуміла лекцію останньої чверти століття своєї історії.

Наказна Правда

Признакою демократичного способу життя є те, що допускається існування ріжних думок і признається за кожним право не годитись з другим. Тому саме можемо в Америці критикувати спокійно і свій уряд, а навіть самого президента, що стоїть на чолі держави.

Усі ми з цього права можемо користати. Але таки найбільше користають з нього комуністи, включно з українськими. Особливо, коли іде про те, щоби знаходити недомагання в американській системі правління, в американській соціяльній структурі, чи в поодиноких потягненнях поодиноких державних мужів чи цілого уряду.

Правда, тепер та „критика" трохи ослабла зогляду на воєнний союз Злучених Держав з СССР. Але як було передше? Таж тоді комуністична пропаґанда й сухої нитки не лишала на американських порядках, так, що виглядало, колиб їй вірити, що Америка це край найбільшого визиску і найбільшого зацофання. Та й те моглоби бути ще до певної міри хоч дещо зрозумілим, колиб ті самі комуністичні аґенти мали відвагу скритикувати хоч деколи і хоч трішки порядки в Советах. Бо припустім, що якщоб там і був такий рай, як його змальовують комуністи, то прецінь і там, як треба припускати, живуть не самі якісь ґенії, а люди, що можуть часом робити і деякі помилкові кроки. Коли про це згадуємо, то навіть не вимагаємо від комуністів, щоб признавали, що в Советах згинули міліони людей з політичних причин. Аж такого не вимагаємо від тих запеклих партійників, щоби вони могли здобутись аж на таку відвагу і напятнували ось такі злочинства. Але можнаб показати себе людьми хоч у менших випадках, себто такими людьми, що не запродали свою душу, серце і думку аж до такого ступня, щоби давати свій підпис під усе, що їм підставлене чи наказане згори. Отже таких людей серед американських комуністів нема. Вони такі, що чуже будуть ратувати, хочби те чуже було таке варварство, якого крім комуністів не визнає цілий світ, включно з тим, що є Советам прихильний і хотів би жити з ними в згоді.

Так точнісенько поводяться теж і українські комуністи. І то як з Америкою, так і , в ще більшій мірі, теж і з українською справою. Ніщо в них не є добре в українськім розумінні, що не є подиктоване комуністичною централею. Тому, хоч вони пишуть по українськи, хоч і передають часом таке, що ніби виглядає на оборону українського народу, воно такою обороною не є і бути не може, бо за тою обороною криється щось інше: нове поневолення уркаїнського народу. Якби вони мали відвагу хоч часом скритикувати Советі за їхню політику супроти українського народу і української культури, то можна би було припускати, що може й в них є якесь українське серце. Якби вони були вставились хоч за декого з тих, що їх помордувала советська влада, а не тим вбивствам ще приплескували, то можнаб було думати, що таки є в них якась крихітка сумління і пошановання людської свободи. Та того всього в них не було й нема тепер.

Ось те є ті причини, що заставляють кожного з нас не вірити тій „правді", що її большевики голосять як українську правду, кажучи, що вони одні її знають і її представлять. Так, вони знають і представляють „українську правду", але ту „наказну правду", що виходить з того центра, що позбавив український нарід його демократичної влади і волі. Та „правда", що є „наказна", не є ніякою правдою, бо брехнею підшита, неначеб український нарід зрезиґнував з своїх природних прав до свободи і готов і надалі ходити в ярмі, чи властиво вертати з теперішнього ярма до старого, яке представляється комуністами „свобідним і щасливим життям". Бо справжня правда була і є, на нашу думку, тільки така, що український нарід хоче такої свободи, якої з природи річи мусять бажати собі кожна людина, кожний нарід.

Проф. Микола Чубатий.

РОЗМАХ ПОЛЬСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ НА ТЕРЕНІ АМЕРИКИ, А УКРАЇНЦІ

„Українци не спйон".

Того наголовку статейка в групі редакційних статей появилася перед двома тижнями у польському нюйорському щоденнику „Нови Сявят". Статейка коротка, тому можна її навести в цілости:

„Як тільки Росія" — пише „Нови Сьвят" — забрала голос „в обороні" українців, а советська амбасада опублікувала статтю Корнійчука в формі, що пригадує дипльоматичну ноту, українці розпочали **оживлену діяльність.** Саме тепер збирають тисячі підписів, не тільки серед українців, але теж серед американців під петицію, яка має бути переслана президентови та конґресменам і сенаторам. В петиції домагаються Самостійної України заявляючи, що не хочуть належати ні до Росії, ні до Польщі. **Найшлися трудящі українці, получилися майже всі ґрупи, найшли спільний шлях — та працюють.** А поляки? Лишаємо знак запиту, певні, що шукаючи відповіди самі витягнете належний внесок!"

Прочитавши ту статейку, я сам зачав протирати очи та вдумуватися чи дійсно „українци не спйон", а тільки я один спю, що нічого не знаю про „таку муравлину працю всіх обєднаних українських ґруп", супроти яких блідне „польська бездільність" та брак всякої пропаґанди польської справи в Америці.

Та був би я ще довго надумувався, колиб не перекинув листка у тім самім числі тогож часопису та не натрапив на кільометрову статтю ксьондза Мартина Ліпінского, президента Фундації ім. Пулаского, в якій подане доволі докладне звідомлення про великанську польську пропаґанду — офіціяльну уряду та неофіціяльну американців польського роду в користь польської справи. Вона тепер зокрема ведена з ціллю, щоби переконати Америку, уряд та громадянство, що Західна Україна рішуче та по всякій справедливости повинна належати до Польщі як досі.

Щож означає наведена статейка „Нового Сьвята": „Українци спйон" та ще як сплять. І на другий бік перевертаються, а про якунебудь акцію якихнебудь обєднаних українських ґруп в Америці не слихати ні відати. Статейка ця, це ніщо інше, а тільки зручний трик дуже рухливого редактора „Нового Сьвята", п. П. Йолеса, щоби страшаком української діяльности ще більше підбичовувати поляків до праці, бож п. Йолес досконало поінформований про українські справи та добре знає, що українці таки сплять.

Стаття від початку до кінця видумана, щоби своїх підбичувати до праці, а українців, з яких багато читає „Нови Сьвят", особливо в нюйорській окрузі, приспати. Мовляв — хтось там так трудящо за нас робить, а ми й не знали; можемо собі дати спокій, з нами так зле не є.

Польська пропаґанда в Америці.

Не думаємо дурити наших людей, як це робить п. Йоллес з своїми людьми, маючи на увазі шляхотну ціль, очевидно з польського становища, зате хочемо на підставі другої річевої статті кс. Ліпінського представити розміри польської пропаґанди в Америці. А пропаґанда та в поважній частині звернена теж проти політичних стремлінь українського народу. Тому варто українським людям знати про розміри тої пропаґанди та коли не цілком збудитися та стати до якоїсь людської праці, то принайменше зачати протирати очи.

Польська пропаґанда в Америці йде двома шляхами. Одна має урядовий характер, отже походить від польського уряду на вигнанні у Лондоні, друга має характер приватний та повстала силами американсько - польського громадянства.

Урядовим орґаном польської пропаґанди є так званий **Поліш Інформейшен Сентр;** його осідок в Лондоні, але головний відділ, куди більший ніж централя в Лондоні, є в Америці. Поляки здають собі дуже справу про вагу Америки при вирішуванню справ повоєнного світа й тому точку тяжести пропаґанди перенесли до Америки. Замітне, що осідок Поліш Інформейшен Сентр в Америці є не в Вашинґтоні, тільки в Ню Йорку. Чому? бо тут, не в Вашинґтоні є велика американська преса, що має могутний вплив на американську урядову та неурядову опінію. Недавно Поліш Інформейшен Сентр побільшив свою дотеперішну діяльність кількакротно та перенісся до нового помешкання, займаючи цілий поверх великого будинку на Пятій Евені.

Полиш Інформейшен Сентр видає дуже добре редаґований тижневик **„Ди Полиш Ревю",** насвітлюючи всі ділянки польського культурного, економічного, соціяльного та політичного життя.

Чисто політичними справами, передовсім повоєнної Польщі та її сусідів, займається напів урядовий, напів громадський часопис, що виходить раз у місяць під заголовком **„Фрі Юроп"** у Лондоні. Політичні статті у часописі „Фрі Юроп" писані все з науковим підкладом польськими людьми або упрошеними чужинцями, прихильними польській справі.

Величезну роботу та корисну для Польщі серед американського та анґлійського наукового світа робить польське наукове товариство в Америці, що носить цазву **„Полиш Інститут оф Артс енд Саєнсес".** Цей Польський Науковий Інститут це установа напів державна, але більше громадська. Фінансово опирається тільки частинно на поміч уряду, в більшости опирається на вкладках членів, спомагаючих та добродіїв, що платять річні вкладки найменше $10 або одноразово найменше $100 й більше. Польський Науковий Інститут видає науковий журнал, що появляється, що три місяці; до речі дуже добре виданий. Ціла керма спочиває в руках проф. Галецкого, директора Інституту.

Польський Науковий Інститут не тільки, що згромадив усіх польських науковців, що живуть на американськім континенті, але також численних непольських, в першу чергу американських вчених. В останнім часі Польський Науковий Інститут заложив свій відділ в Канаді, в Монтреалі.

Для пропаґанди польської справи серед американських мас, робітників та фармерів, появляється теж напів тільки урядове видавництво, але оперте більше на фондах американських поляків „Поленд Файтс". В останнім часі це видавництво поширoло свій обєм та завело уліпшення. Є це популярне видавництво для масового поширення серед американців.

З вибухом світової війни оснували американські поляки окрему установу для пропаґанди польської справи не тільки серед американців, але теж серед американських поляків, яку назвали **„Пуласкі-Фавндейшен".** Членами є американці польського походження або інституції з річною вкладкою $10. Предсідником фундації є саме автор статті про польську пропаґанду в Америці, ксьондз Ліпінські, горячий польський патріот. Фундація Пулаского видає інформаційний бюлетин для американської преси про польську справу під заголовком **„Ди Пуласкі Фавндейшен Бюлетин".** Тими бюлетенами фундація засипає американську пресу передовсім провінціональну, яка такі бюлетини куди лекше передруковує ніж преса столична, що все рахується з ходами великої політики. Річ природна, що своїми бюлетинами фундація Пулаского через провінціональну американську пресу виконує великий вплив на американське громадянство, себто зєднує публичну опінію для польської справи.

Кромі фундації Пулаского американці польського роду створили ще **„Фундацію Косцюшка",** теж виключно власними жертвами. Ціль Фундації Косцюшка є попирати польських вчених, даючи їм заробіток через писання наукових праць для пропаґанди польської справи. Поляки уміють свого вченого, як вартісну одиницю для цілого громадянства, запрягти для корисної праці для Польщі. У нас теж кожний питає, коли повстане Україна, але коли появиться людина, що моглаб корисно працювати, щоби та Україна скорше повстала, то дуже багато людей дивиться, коли той ученый вже раз замісць писати для добра України стане до роботи зі шуфлею. Робота зі шуфлею чи у шапі нікого не зневажає, звичайно дає куди кращий заробіток ніж праця пером. Та з чого одначе вийде більша користь для всіми нами вижиданої України: від праці ученого шуфлею чи пером? На це мусить дати собі відповідь само громадянство; польське таку відповідь дало, основуючи Фундацію Косцюшка. Польська Фундація Косцюшка для підпирання польських вчених видала кілька цінних інформаційних книжок про Польщу в англійській мові, даючи з одного боку заробіток своїм ученим, а з другого боку кидаючи на американський ринок цікаві книжки про Польщу.

Оце великанські прямо розміри польської пропаґанди на терені Америки. Поважну частину переводить саме польсько - американське громадянство, без помочи уряду. Тому відпадає викрут: „поляки мають свій уряд тай він все робить". Не все робить, тільки частину.

Як бачимо, то йойкання „Нового Сьвяту", це тільки удаване йойкання, бо наділі поляки роблять дуже багато; така стаття, як на початку зацитована, має на цілі польське громадянство підбичувати до ще більшого зусилля ніж досі. Бо це історичні переломові часи, в яких вирішується справа Польщі. Сам ксьондз Ліпінскі, здаючи звідомлення зі своєї громадської праці, є вдоволений її вислідом: „Той дорібок" — пише він — „в порівнанні з тим, що ми мали перед рьома роками є **направду імпонуючий і можемо собі всі отверто та щиро поґратулювати".**

Це тільки польська пропаґанда, що заторкає українську справу, а біля неї щонайменше вдвоє сильніша російсько-большевицька пропаґанда, звернена проти самостійности України.

А що зробило американсько-українське громадянство за тих три воєнних роки? Яку воно розвело пропаґанду для української справи? Тямити нам теж треба, що **в історичні часи всі ми стоїмо перед судом історії і вона видасть справедливий осуд про це, що тоді, коли вирішувалася доля України, зробили американські українці на вільній землі Вашинґтона в користь України.** Мені видається що той суд історії для нас всіх буде розторощуючий. Крайна пора американським українцям дійсно вже не спати!

ІВАН ФРАНКО

Основи Суспільности

Повість

76)

Вони майже рівночасно ввійшли до передпокою, в котрому ще поралась Параска, посипаючи піском тількищо вимиту підлогу. Та коли ввійшли до покою, очам їх показався вид, якого вони, певно менш усього могли надіятись. О. Нестор із власної сили сидів на ліжку, держачись одною рукою за побічницю, а коло нього стояла Гапка й годувала його, як дитину, пареним молоком і розмоченою булкою. З лиця о. Нестора щез той мертвий вираз, який був на ньому ще перед годиною. Голова була пообвивана рушниками, але, зрештою, о. Нестор виглядав, як звичайно, і страшна нічна пригода, бачилось, не лишила на нім надто великого сліду. Пані Олімпія аж у долоні сплеснула, бачачи таку наглу й дивну переміну.

XVI

— Ну, що вам, еґомость? — скрикнула пані Олімпія. — Господи, якого ви нам страху завдали! Тут уже всі почали думати, що вас убито, обрабовано, Бог зна що!... А я все своє кажу: чекайте, він зараз прийде до себе! Хіба я вас не знаю? Адже з вами вже не раз таке бувало. Ну, скажіть, хай і оцей чоловік почує... Бачите, садівнику? Чи я вам не говорила? Ви мусіли, панотченьку, вчора трошки заміцну гербату випити... Руму трохи забагато долити, правда?... А я вам говорила, що то може вам пошкодити? А, Господи, і так ударитися! Адже ви могли зовсім забитися! О! Певно, головою об кант гримнулися. Я вже післала до цирулика до Зворині, от-от тільки його не видно. Хоч я думаю, що його не треба. Ну, як же себе почуваєте? Ослаблені трохи? Деж пак! Стільки крови витекло! Але ми з Гапкою візьмемо вже вас під свою опіку! За пару день будете здорові, як риба!

Вона говорила живо, багато, перескакуючи з предмету на предмет, немов старалася заговорити о. Нестора, не дати йому прийти до слова. При тім вона оберталася прудко то до о. Нестора, то до Гапки, то до садівника. Можна було подумати, що велика й несподівана радість розворушила її так дуже. Та на о. Нестора ота її балаканина зробила зовсім противне враження. Побачивши паню Олімпію, він замовк. Гарячковий блиск його очей почав гаснути, гарячковий румянець щез із старечого лиця, й воно зробилося знов бліде, аж зеленкувати, мов у трупа. Він почав трястися всім тілом, і по хвилі, знесилений, склонився головою так, що Гапка мусіла положити його на подушку. Простягнена на ковдрі його костиста рука стягалася судорожно, далі почала кидатися, а лице почало виражати намагання сказати щось. Та сили не стало, і він тільки зарухав посинілими, безкровними губами.

— Хай вельможна пані будуть ласкаві йти до себе. Його це мучить. Йому не можна говорити, — полушептом сказала їй Гапка.

— Як то, не можна говорити? — трохи немов обрушилaня пані. — Адже перед хвилею говорив із тобою.

— Це так... кілька слів...

— Щож він тобі казав?

В тій хвилі о. Нестор так різко застогнав, почав так неспокійно кидатися на ліжку, рука його так швидко стискалася судорожними рухами, що Гапка не могла на це питання відповісти.

— Бачать ясна пані! Йому знов гірше! Прошу йти! Прошу йти!

— Тут конче дохтора треба! — промовив рішуче садівник.

— Але що ви мені плетете? — з упертістю розпуки скрикнула пані. — Слабий, конає... тьфу! А я вам кажу, що він за два, за три дні встане на ноги. Ядже я його знаю, в нього такі напади вже пару раз були. Власне його треба розрушати, розговорити. Отче Нестор! Ану, кріпіться! Підведіть голову! Скажіть, як себе почуваєте?

І вона, підійшовши до ліжка, взяла його за руку. О. Нестор іще раз застогнав, потім звільна замкнув очи, посинів і зробився мов неживий.

— Пані, ви його добити хочете! — скрикнув садівник. — Уступіться: Бачите, він умирає!

Пані Олімпія хотіла було розлютитися на таку безцеремонність цього мужика, але вид зомлілого о. Нестора був такий страшний, його рука так сильно похолодніла і зробилася мов деревяна, що вона мимоволі відступила набік. Та проте вона не хотіла вийти з хати, поки садівник не вийшов уперед неї.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Уродини Томи Джеферсона

Цього року в день 13. квітня, припадає двіста-літня річниця народження Томи Джеферсона.

Обходини тої річниці започаткував по цілій країні спеціяльний Комітет Пів-століття Закону про Свободи, почесним головою якого є президент Рузвелт. Зроблено заклик до шкіл по цілій країні, до цивільних організацій, братств, ріжних церков, щоби брали участь у святкованню, щоби тим виявити віру американців в демократичні ідеї, горячим прихильником яких був Джеферсон. Звернулись теж до ґубернаторів та мейорів, щоби видали відповідні заяви. Певно, що обидві палати конґресу теж відзначать ту подію. Підготовляються радіові програми, в яких буде говоритися про значіння історичних документів, які Джеферсон або сам писав або які були написані під його впливом.

Найбільш визначною працею Джеферсона було написання Заяви про Незалежність а всі його писання, промови; книжки, листи, перейняті вірою в людську гідність, в непорушні, природні права і свободу людини та глибоким стремлінням завести в Америці демократичний спосіб життя.

Довге, повне подій життя Джеферсона можна поділити на чотири періоди: праця для Американської Революції, його законодавчі реформи в рідному стейті Вирджинії, два речинці президентом Злучених Держав і спокійні роки на відпочинку.

Хоч син заможнього землевласника Джеферсон не мав того клясового упередження, яке в його добу розеднувало земельну аристократію від бідних кольоністів. Ще будучи хлопцем, він взяв собі за лозунґ: „Спротив тиранам є послухом Богови". Цей лозунґ був провідним для нього, коли він приєднався до визвольного, революційного руху за незалежність Американських кольоній.

Також ще замолоду привязався до мистецтва, яким цікавився все своє життя. „Три річі захопили мене", казав він, „це — математика, музика і архітектура". Він був добрим скрипаком і коли в 1770 році згорів його дім, одна річ, яку він врятував, це була його скрипка. Його новий дім в Монтісело побудовано цілком згідно з його власними плянами і понині є одною з перлин американської архітектури ранньої доби. Але все зростаюче стремління визволення від Британії займало більше і більше його часу і думок.

Як революціонер Джеферсон залишив чимало важних документів в справі кольоній. Його „Загальний Погляд на Права Британської Америки", що спочатку було написане як інструкція делеґатам до Вилйемсбурґу в 1774 році, багато людей зустріло зауважанням, що то „надто сміливо в теперішних обставинах". Але разом з „Відповіддю Півночі", написаною пізніше, це стало основою Заяви про Незалежність. Другий Континентальний Конґрес призначив комітет з пяти осіб, якому доручено накреслити Заяву, але вони звернулись з тою справою до Джеферсона. Один англійський історик заявив, що Джеферсон „вклав душу країни в маніфест". Він так ясно, з такою силою виявив завдання Американської Революції, що мало є подібних документів в світовій історії.

Після Революції Джеферсон взявся за законодатну реформу в стейті Вирджінії, спочатку як член Палати Делеґатів, а пізніше як ґубернатор стейту. Його стараннями Вирджінія мала кращі поступові, революційні та демократичні закони, ніж де небудь в світі на той час. Противник клясового упередження він добився усунення законів про дідичне унаслідування привилей та права першого в роді, тим самим наносячи удар політичній і економічній силі земельної аристократії, щоби „відкрити шлях для аристократії духу і таланту". Він відокремив церкву від уряду. Ввів систему народньої освіти. Він також змагався проти невільництва та був за загальну рівність. В своїх реформах він все був далеко спереду від оточення і від часу. Щойно пізніші покоління доглядали за остаточним переведенням тих реформ у життя.

Після ґубернаторства він вернувся до конґресу. Протягом наступних років він бував урядовим представником на ріжних торговельних переговорах з іншими країнами, посланником до Франції, секретарем державних справ, заступником президента Злучених Держав і зрештою президентом.

Джеферсон був президентом два речинці. Але ще до того розвинулась його історична опозиція до теорії Александра Гемилтона про владу. Гемилтон був за міцним центральним урядом, за розвитком торгу та індустрії. Джеферсон бажав бачити Злучені Держави як федерацію аґрикультурних демократичних стейтів, майже з повною стейтовою автономією та обмеженою владою центрального уряду. З тої опозиції розвинулася американська двох-партійна система уряду.

Протягом двох речинців, Джеферсон, будучи президентом, зробив багато, аби зменшити пишність, яка оточувала президента. Усунув багато церемоній, упростив офіційні приняття та старався всяким способом наблизити себе до народу. Будучи президентом старався переводити ті ідеї, якими керувався як ще був ґубернатором у Вирджінії. Найбільш визначними були його два досягнення.

В 1798 році, вслід за Французькою Революцією, коли в країні запанував протичужинецький настрій, федералістам, прихильникам Гемилтона, вдалося провести через конґрес закон проти чужинців. Згідно з тим законом від чужинців вимагалося не 5, а 14 років життя в Злучених Державах, щоби стати громадянином цеї країни. Дозволено депортування чужинців без суду. Вважалося за злочин публикування „фальшивих, скандальних та образливих писань" проти президента, конґресу чи уряду. Джеферсон тому противився і, коли став президентом повернув назад пятьлітній період чекання на громадянство, а інші розпорядження закону проти чужинців самі по собі вмерли природною смертю.

Його другим досягненням, певно найбільш далекосяглим за часів президентської карієри, була купівля Луізіяни в 1803 році. Через ту купівлю Злучені Держави дістали цілу долину ріки Місісіпі від Алеґане до Раки Мавнтенс. За ту територію, яка стала серцем краю, заплачено Франції $15,000,000.

Джеферсон вернув до приватного життя на відпочинок в 1809 році. Вернувся до Монтисело, аби там прожити останні сімнадцять років свого життя. Свій час ділив поміж працею на фармі та студіями. Він писав статті до наукових журналів в Европі та провадив величезну кореспонденцію зі своїми прихильниками по цілому світі. Збереглося поверх 16,000 його листів. більшість з них були написані за останній період його життя. Постійно зацікавлений освітою, він заложив Вирджінський Університет в Шарлотсвил.

Джеферсон помер 4. липня 1826 року, пятьдесять років після підписання Заяви про Незалежність, документу, який завше буде звязаний з його імям. У всіх своїх писаннях він закликав своїх співгромадян тримати „непохибною" віру в права людини та народоправство. Після його смерти поміж його паперами знайдено нарис ґранітного памятника, який він хотів, щоби поставили на його могилі. На тому пляні було написано: „Тут поховано Томаса Джеферсона, Автора Заяви про Незалежність, Статуту Вирджінії про Релігійну Свободу та Батька Вирджінського Університету".

СЕКРЕТАР ВІЙНИ ГЕНРІ СТИМСОН, котрий видав недавно зарядження, що люди на службі в збройних силах краю не мають брати участи в політичних кампаніях. Дехто каже, що це відноситься й до президента Злучених Держав, котрий прецінь є начальником збройних сил.

Як Німці Грабували Український Нарід

МОСКВА (ОНА). — Як німецька армія захопила Україну, то кожна працездатна людина, якщо не пішла в партизани, або не вспіла втекти з дому й ховатися по лісах, була заставлена працювати в користь наїздника. Десятки тисяч українських працівників опинилися в німецьких фабриках военного виробництва, на фармах німецьких верховодів, або десь в приморських краях при будові фортифікацій. Від силою висланих з України людей не було ніякої вістки, хіба що кому вдалося втечи і розповісти, як саме німці знущаються над українськими людьми. Минулої осени, родини вивезених закордон українських робітників одержали від них друковані листи, в яких описувалось, що їм придалася би тепла одіж, яку можна переслати в призначене місце без ніякої оплати. Німецька влада дуже жаліє, що українські робітники не мають в що одягнутися і мусять мерзнути. Почтові урядовці дістали інструкції, що як хто принесе до пересилки в Німеччину одіння, черевики, чоботи, кожухи, чи баранкові шапки, то це все буде негайно переслано в призначене місце задурно. Можна пересилати також верети, хустки, кальоші, светри, рукавиці й інші річи, які на думку родини, можуть придатися вивезеним закордон людям.

Кажуть, що дісташи таку вістку за власноручним підписом члена родини, багато людей зносило на почту останню одіж і просило переслати її на адресу брата, чи сестри в Німеччині. Почтові урядовці виконували все по припису і казали, що одіння буде переслане, та що пересилаючі одержуть відповідь з посвідкою. Розуміється, що ніякої відповіди і посвідки, що пакунок дійшов в призначене місце, ніхто не одержав. Вся знесена на почту українськими людьми одіж була роздана німецькій армії в Україні. Як совєтська армія забрала німців в полон, то показалося, що навіть жіноче одіння не було переслане в Німеччину. Німецькі вояки були повдягані в жіночі кожухи і виглядали як пудала.

Минулого літа німці також збирали зимову одіж в Україні і казали, що перевезуть її для полонених українських вояків. Але нарід не дуже цьому вірив і мало хто зносив німцям зимове одіння. Не маючи успіху, німці придумали інший спосіб. Вони загравали на родинний сентимент й казали, що український нарід не може дозволити, щоби перевезені в Німеччину українські робітники й робітниці ходили обдерті й мерзли.

Такий поступок німецької окупаційної влади в Україні можна сміло назвати плянованим грабунком. Чого німці непотрапили забрати силою, те видурили від українських людий придуманими листами, які казали підписувати нещасним жертвам в німецькій каторзі.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Аматорський Кружок „Зоря" для Українського Музею.

В неділю, 4. квітня відбулось в Ню Йорку в галі при 217 Іст 6-та вулиця вистава пєси „Дівочі Мрії", яку відіграв Аматорський Кружок „Зоря", який вже пять літ існує при церкві св. Юрія. Головою того Кружка є п. Н. Сосницький, секретарем Іван Полянський, касієром К. Добрянський. Через цілий час свого існування Кружок „Зоря" старався працювати для дорба своєї церкви і народу. Найкращий доказ тепер. коли Заряд Музею проголосив Велику Музейну Кампанію, так сейчас члени Кружка порадились, що требаб дати якусь жертву на розбудову Музею і Бібліотеки. Тому, що в касі не мають грошей, бо постійно дають вистави на різні добродійні цілі, ухвалили дати вистави на дохід згаданих институцій.

Їхні думки і слова не були без діл. Як задумали, так і зробили. Навчилися представлення „Дівочі Мрії" і вже відіграли в Ню.Йорку, а відіграють в Пасейку, Джерзі Сити і Брукліні.

Найкраще вивязалися зо своїх роль: пані А. Сосницька в ролі Орисі, пані Добрянська в ролі матері, п. М. Перчишин в ролі Харка, п. Ф. Бражник в ролі Нечіпіра та панна Анна Романюк, в ролі Мотрі. Це не має означати, щоб інше не мали добре грати. Ні, але вище згадані особи мали трудні до відіграння ролі і вони якраз прекрасно вивязалися зі своїх завдань. Хотівши однак зложити признання, то требаб всім це зробити, бо вистава направду була відіграна чудово.

Надзвичайно гарне вражіння зробив на загал гурт. Звичайно гурт у представленнях виходить слабо. Та тут на велике диво гурт прекрасно виглядав. Стрій рухи, розмови, а вже найкраще виходили співи. Але і не дивниця, бо гурт підготовляв і вчив співу загально знаний і талановитий та дуже ідейний п. Т. Онуфрик. В тім велика заслуга п. Онуфрика, що він теж щиро відноситься і до справи Музею, а то рік тому навіть давав концерт зі своїм церковним хором на дохід Музею.

В часі перерв були промови студентів Українського Каледжа зі Стемфорду: Володимира Паски і Ярослава Данильчука. Промовляв також о. Іван Лазар, що рік тому приїхав з Европи, а який тепер учителює в Гай Скул в Стемфорді, а також є сотрудником в Нюарку, Н. Дж. На кінець промовляв о. Нестор Феціна з Ню Йорку.

В часі перерв приґравали на мандолінах молоденькі панночки, Оля Добрянська і Роза Рутковська з чуттям і добрим темпом.

Вистава гарно підготовлена і надзвичайно добре відіграна, прекрасні співи і гарні промови зробили велике вражіння на приявних. Натішилися, розірвалися і почули гарних промов.

По промовах деякі піддали думку, щоби перевести збірку на Музей. Енерґійні жінки покликали молодих дівчат, а ті пішли зібрати і зібрали $71.91. Як отець Нестор Феціна згадав, то навіть той один цент є важним і конечним і буде вжитий на добру ціль.

Отець ігумен М. Марків віддав на цей вечір галю цілком задармо, за що належиться щира подяка. Як і дяка усім аматорам та публиці й жертводавцям.

Та не можна забути ще за п. Н. Сосницького, голову Аматорського Кружка, котрий якраз може найбільше набігався, настарався, а то і перший думку подав, щоби таке представлення відграти на дохід Музею і Бібліотеки.

ПОЛЯКИ ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА АТЛЯНТІЙСЬКИЙ ЧАРТЕР.

ЛОНДОН (ОНА). — Польські політики в Лондоні опинилися в дуже неприємнім становищі. Через сварку за те, де має бути польська границя на сході, дополітикувались до того, що англійська цензура заборонила їм писати про східну границю будучої польської держави. Польська преса вже мала написані й готові до друку статті, але в останній хвилі прийшов наказ, що більше про цю справу писати не можна.

Польський уряд також найшовся ні в сих, ні в тих. Реакційні польські кола примусили його заявитися за непорушністю передвоєнних границь і тепер ґенерал Сікорскі старається найти вихід з неприємної ситуації. Сікорскі відвідав з президентом Рачкевічом лондонського посадника, лорда Семюела Джозефа і казав йому, що поляки дуже вдячні англійському народови за приют, який вони дістали в демократичній англійській державі. Вони мають нагоду пізнати велику гостинність англійської нації, а як скінчиться війна, то поляки будуть старатися, щоби навязані приятельські відносини ніколи не перервалися.

Президент Рачкевіч заявив, що повоєнний світ мусить заіснувати на трівких, правдивих демократичних основах, та що польська справа буде вирішена так, аби нікому не було кривди. Поляки покладають великі надії на Атлянтійський Чартер, сказав Рачкевіч, але про польсько-совєтські границі не споминав.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ВСІ НАРОДИ ЖЕРТВУЮТЬ СВОЮ КРОВ ДЛЯ ВОЯКІВ. — Понад сто мужчин і жінок, які разом представляли 28 національностей, що живуть у місті Ню Йорку, зявилися в своїх національних костюмах в центрі Червоного Хреста для Жертводавців Крови, 2 Іст 37. вул., аби дати кров для збройних сил краю. Це була знаменита демонстрація мирного пожиття різних народів в одному місті. Деякі більші ґрупи влаштували для себе осібні святочні дні для жертвування крови на цю ціль.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Шевченківський Концерт.

Щоби вшанувати 129-ті роковини народження Тараса Шевченка влаштувано концерт заходами Жіночого Хору, до якого входять молоді жінки і дівчата, а хором проводить Ю. Бенецький. Концерт відбувся в Шопин Скул.

Дириґент хору і самий хор доклали багато праці, щоби концерт випав успішно. Ми сподівалися, що прийде чимало української інтеліґенції, але так не сталося. Був тільки один одинокий священик. Де були інші в той час, коли саля світила порожніми кріслами і це в такий день-свято, яке є серед українців найбільшим святом? Прийшли тільки чорнороби, для яких Шевченко лишив велику спадщину. В нашому місті є велика українська громада, яка начисляє до 20,000 осіб, а всіх підчас концерту не було більше як 250 осіб.

Зі вступним словом виступила Розалія Пура. В коротких словах сказала про цьогорічне Шевченківське свято і про Шевченка, а на кінці сказала, хто та за чиїм старанням відбуваємо це свято. Вона так своєрідно вложила слова, що всі слухали її з захопленням.

Коли піднеслась куртина і співано гимн, першою точкою на програмі був „Заповіт" Шевченка, яку виконав хор. Якось так мило розливались голоси, що здавалося, що перший раз чуєш українську пісню. Після того Я. Островський, запрошений на цей концерт гість відіграв скрипкове сольо. Струни його скрипки бреніли, як комарі літом, і зливались в одну гарну мельодію. Це ще більше прикрашувало гру на скрипці, бо Ґелен Опихана сиділа біля піяна і своїми зручними пальцями вдаряла по клявішах то слабше, то сильніше. Не диво, що його гучними оплесками двічи завертали, щоби повторити. Особливо гарно вийшла „Серенада" Шуберта.

Далі продеклямував вірш Шевченка „До Основяненка" 12-літний хлопець Івась Горох. Так і чулось як сильно бють Дніпрові пороги, як серед ясної ночі сходить місяць. Гарно вивязався зі свого завдання молодий хлопець. Коли він попрацює над собою, то з нього будуть, як то кажуть люди.

Чи чули коли, як співає Галя Мазурик? Не чули? Треба було прийти на концерт. Вона співала дуже гарно. Хоч тяжко було їй навчитися, бо вибрала собі пісню „Оксани" з „Запорожця за Дунаєм", але після впертої праці бувають гарні наслідки. Так і з нашою Галею. Пісня привязувала вас до сцени, фактично до співу Галі. Чи здивуєтеся, що її ще два рази викликали? І вона послухала — відспівала ще дві пісні анґлійською мовою.

Концерт затягався і саме тут треба було виголосити реферат про Шевченка, що й виконала Софія Кульпак.

Тепер знов виступив хор. Він відспівав три пісні. Далі, виступила Наталя Дривніцька і співала три пісні: Черевики, Хустина і Веснянки. Підчас її співу здавалося, що це скрипка грає, так ніжненько вона вміє голосом орудувати. При кінці концерту виступив жіночий квартет, який співав „Сонце заходить". Квартет складався з Емелії Канчір, Лиліан Опихана, пані Кошинської і Анни Боднарчук. Кажуть, що де є більше гармонійних голосів, там є більше краси. Так було і з нашим квартетом. Співали так гарно, що людина забувала, що сидить десь на кріслі в школі, а не в опері.

На піяні приґравала усім Гелен Опихана. Вона не жаліла ані часу, ане праці. Тому всі їй щиро за це дякували.

Ось так ми святкували роковини найбільшого поета України.

Присутна.

—•—

ШАМОКІН, ПА.

Свято Шевченка. — Громада оживає.

По довгім застою в народному життю наша громада зачинає думати, що прийшла пора, щоби наше життя оживити, як пристало на громаду, що відограла таку важну ролю в українсько-американському життю. От дня 9. травня пляну́ється влаштувати величавий „Флеґ Дей", щоби пошанувати наших хлопців, що є в рядах збройних американських сил, а яких буде вже понад 250, та між якими є поважне число офіцирів. Будуть на святі теж і визначні американці, які вже приобіцяли присутність, як це запевняв нас комітет, зокрема адв. Ґлова.

Життя наше є тісно звязане з укр.-греко-кат. парохією Преображення, в якій тепер є парохо енерґійний о. М. Кузьмак. Заходом цеї парохії, цілоденної школи і Хору церкви Преображення відбувся у нас в неділю 4. квітня концерт в память Тараса Шевченка — Батька українського народу. Програма була, так би сказати, діточа, бо яких 70 діточок було понад годину на сцені, приковуючи до себе увагу всіх присутніх, яких було поважне число, а між якими бачили ми тутешних професіоналістів, професорів, адвоката і т. д. Діти поводились на сцені дуже гарно й здисциплиновано. Виступали в гарних строях, теж і народніх, з американськими і жовтоблакитними прапорами та тризубами. Розмови вели незвичайно живо, бо були дуже добре підготовані. Немов живими виступали перед нами не тільки картини з життя Тараса Шевченка, але й постатті Володимира Великого, короля Данила, Богдана Хмельницького, Мазепи, чи княгині Ольги, Лесі Українки, Натали Кобринської й т. п. Усе те виконували діти, вплітаючи між розмови відповідні пісні. За дуже совісну підготовку належиться Сестрам Служебницям Преч. Д. М. щире признання, як теж і родичам, що посилають діточок на таку науку.

Про Шевченка як переломову появу в життю українського народу говорив о. М. Кузьмак, порівнуючи поета з великими письменниками інших народів та вказуючи, в чому лежить особлива сила поета, кладучи головну вагу на його пророче слово й мучеництво. Д-р Л. Мишуга пристосував ідеї Шевченка до теперішніх світових змагань, представляючи, що ідеали Шевченка є сьогодня ідеалами не тільки українського народу, але й цілого демократичного світа. Підкреслив, що американські українці саме цього року ввійшли в 50-тий рік тої події, коли то в Шамокіні відбулось перше на американській землі свято в память Тараса Шевченка, а це з нагоди народин У. Н. Союзу. Свято закінчив спів Хору, під дириґентурою п. Дроздяка. Як всюди, так і тут відчувається брак тих молодих співаків, що пішли до армії. Але проте ще залишились добрі голоси, з яких ще можна мати гарний хор. Треба вірити, що при загальнім пробудженню і хор набере більшого запалу до нової праці.

Того дня пополудні відбулись ще піврічні збори Клюбу Українських Товариств ім. Тараса Шевченка, на які прибуло поважне число громадян. Предсідник Клюбу, п. Іван Чичила, повитав прибувших на збори гостей: нового пароха о. Михайла Кузьмака, та прибувшого на Шевченкове Свято ред. Л. Мишугу. При тій нагоді предсідник представив завдання Клюбу, згадавши і ті критичні часи, які приходилось Клюбови переживати в часі фінансової кризи, а які вже щасливо перебуто, так, що всі довги сплачені й думається вже про те, щоби побудувати гарний і модерний Народний Дім. Клюб, казав гром. Чичила, тепер уже зможе й памятати більше про гуманітарні, просвітні чи церковні цілі, на що вже зроблено добрий початок, за що дякував о. Кузьмак, складаючи привіт. Знову д-р Мишуга згадав за ту ролю, яку колись відгравав Шамокін в пробудженню і в кермі українського життя в Америці, зазначуючи, що громада повинна бути тепер на це горда, бо те українське імя, яке тут тому 50 років залунало, нині вже покривається славою в цілому світі, хоч сам український нарід ще далі в неволі. Та це є наше завдання помагати звідси, щоб його визволити.

Ось це є коротка згадка з життя нашої громади, в якій маємо ще много добрих і щирих синів нашого народу, що радіб піднести громаду до давньої слави. Хай цей новий початок буде для нас усіх заохотою до дальшої праці. Ще додам, що виявилось, що в бібліотеках наших шкіл нема історії України, ні інших видань в англійській мові про культуру українського народу. Тому таки зараз подбаймо, щоби те все закупити і до тих бібліотек дати, щоб там могли з них користати наші діти та інші, що не є з українського роду, а в першу чергу, щоб могли професори ті книжки мати і їх прочитати. Це буде теж малий, але дальший крок у нашій культурній праці.

Свій.

ПОМОЖУТЬ РОМЕЛЕВИ. — Так, ці бомби поможуть Ромелеви бігти дещо скорше. Американський вояк, що належить до летничого відділу, що остається на землі, приготовляє бомби для літака. Американський літак візьме таку бомбу, повезе її над територію Осі й спустить її там, де вона зробить нам найбільше добра.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайні збори відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 2. пополудні, в Укр. Клюбі, 13 Вашинґтон ул. Просимо членів прийти і вирівнати свої вкладки. — В. Комар, предс.; В. Мандзій, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, відбудуться в неділю, 18. квітня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. — Секретар.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 17. квітня, точно в год. 8. ввечір. Тому, що є багато важних справ до вирішення, приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 342, відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів зійтись на означений час. Напоминаємо довгуючих членів, щоби сповнили свою належитість, бо інакше будуть суспендовані. Хто хотів би вступити до У. Н. Союзу, хай зголоситься на збори або до секретаря. Взиваємо родичів, котрі мають дорослі діти в молод. департаменті, переписати їх до старших членів. — І. Савчак, предс.; К. Минько, кас.; І. Маркович, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Укр. Січ, від. 170, відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 6. ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт улиця. Кожний член повинен прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Рівнож просимо заплатити свої вкладки до У. Н. Союзу і до Тов. Січи, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Т. Наконечний, фін. секр. 16 Sanford Pl., Jersey City, N. J.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в суботу, 17. квітня, в годині 8. ввечір, в домі 122 Ліберті Стр. Просимо всіх членів прийти на час. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас. Й. Ярема, секр.

КЛИВЛЕНД, О. — Сестр. Н. З. П. Діви Марії, від. 112, буде мати свої збори в неділю, 18. квітня, зараз по другій Сл. Божій, в гали церковній. Просимо всіх члениць прийти на ці збори, бо будемо мати дуже важні справи до полагодження. Треба ухвалити якусь жертву на добру ціль з нагоди Великодних Свят. — За уряд: Марія Ліска, предс.; Катерина Габрівська, фін. секр.; Параня Ризун, кас.; Момінійка Романович, рек. секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252, відбудуться в неділю, 18. квітня, в год. 12:30 пополудні в гали 1944 В. Ірі вул. Шановні члени, коли маєте дітей, або маєте знайомих, що мають діти, що ще не є членами У. Н. Союзу, то просимо прийти з ними і вписати їх в члени. — За уряд: І. Меґас, предс.; І. Сливка, кас.; П. Хомин, рек. секр.; Д. Фякун, фін. секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Тов. Згода, від. 20, повідомляє всіх своїх членів і члениць, що квартальні збори відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 2. пополудні, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження, а конче треба їх полагодити. Рівнож просимо членів привести зо собою нових членів і вписати до У. Н. Союзу, бо це є добро тих членів, котрі до нього належать. — За уряд: Ів. Крупка, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Квартальні і місячні збори Тов. Зоря, від. 69, відбудуться в суботу, 17. квітня, в 8. год. ввечір, в церковній гали, 28 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — Й. Забавчук, предс.; І. Мартинець, кас.; М. Ликтей, секр.

СТЕМФОРД, КОНН. — Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 5. пополудні, в церковній гали на Ґрінвіч Еве. Просимо всіх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоби вирівнали свої місячні залеглости. Просимо також не забувати за приєднування нових членів, як старших так і дітей. — Василь Карий, предс.; Василь Блащук, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. — Збори Бр. св. Димитрія, від. 288, відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 2. пополудні. Уряд має важні справи до полагодження, тому просить членів прийти на збори. — За уряд: Юрій Загвоцький, Дмитро Мушастий, Андрій Данилюк.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. Дністер, від. 361, повідомляє своїх членів, що квартальні збори, які мали відбутися 10. квітня, не відбулися з огляду на представлення, а відбудуться в суботу, 17. квітня, в годині 8. вечером, в Парохіяльнім Домі, 217 Н. 6-та вулиця в Ню Йорку. На ці збори всі члени повинні прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Контрольна комісія здаватиме квартальний звіт. Також проф. Чубатий дасть інтересний відчит. — За уряд: Степан Ковальчук, предс.; Мартин Малетич, рек. секр.; Петро Кучма, фін. секр.; Іван Ґалчин, кас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. І. Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 1. пополудні, в домі Тов. У. А. Горожан, 847 Норт Френклин ул. Просимо членів прийти на ці збори. Почавши від місяця травня збори будуть відбуватися через літній час в трету суботу по першім, в годині 7. вечером. Тому, що є деякі справи і треба заплатити, бо в літній час тяжко членів притягнути на збори. Секретар здасть звіт з союзової кампанії за приєднування нових членів. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в суботу, 17. квітня, в год. 7:30 ввечір, в гали Укр. Дем. Клюбу, 31-14 Ґренд Евеню. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів і члениць прийти на ці збори. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свій довг; в противнім разі будуть суспендовані. Хто має приятелів, знайомих, або дітей, котрі ще не є членами У. Н. Союзу, хай впишуть їх в члени, а ви отримаєте нагороду за кожного нового члена. Не приявний на зборах член чи урядник, згідно зо статутом, підлягає карі. — М. Левицький, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в четвер, 15. квітня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо вас конечно прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — А. Бусько, рек. секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. квітня, в гали парохіяльній, 803 Фронт Стр., в годині 2. пополудні. Просимо членів прийти на означений час. Напоминаємо тих членів, що звикли відтягати плачення вкладок, що коли не заплатять цего місяця, будуть суспендовані, як старші так і діти. — За уряд: Й. Матковський, предс.; Ів. Рудкевич, кас.; І. Федорак, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в неділю, 18. квітня, зараз по скінченню в церкві, в церковній гали, 127 Парк улиця. Шановні члени, вам не відомо, що сталося в нашім відділі, тому серіозно кличемо всіх членів на збори. — П. Воляник, предс.; К. Стасюк, кас.; М. Сампара, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217, відбудуться в неділю, 18. квітня, в годині 2. пополудні точно, в гали парохіяльній. Приявність на зборах всіх членів є конечна, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючих взиваємо вирівнати свої довги на цих зборах, бо інакше будуть суспендовані. Не приявний на зборах член підлягає карі згідно з ухвалою. — М. Яцула, предс.; П. Паснак, кас.; А. Іванів, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 12. квітня 1934 р., по довгій недузі, помер у 59. році життя
ЙОСИФ БРИНГІЛЕВИЧ,
член Тов. Запорозька Січ, від. 388 У. Н. Союзу, в Честер, Па.

Покійний походив із села Бізина, повіт Самбір, Галичина, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Юлію, два сини: Михайла і Тимка, та дві доньки: Розалію і Параскевію.

Похорон відбудеться в пятницю, 16. квітня, в год. 9:30 рано з укр. правосл. церкви Пресвятої Марії, Third and Ward Sts., Chester, Pa.

Просимо всіх членів відділу 388 на похорон, котрий відбудеться з 318 Townsend St., Chester, Pa.

В. Й. П. — С. Коваль, секр.

Дня 1. квітня 1943 р. помер у 64. році життя
ІВАН БУРКЕВИЧ,
член від. 24 У. Н. Союзу в Ренкін, Па.

Покійний походив з міста Єзупіль, Галичина. Полишив у смутку жену і 5 дітей. — В. Й. П.!

—о—

Дня 4. квітня 1943 р. помер у 51. році життя
ВОЛОДИСЛАВ БУРКА,
довголітній член відділу 24. У. Н. Союзу в Ренкін, Па.

Покійний походив із села Кракотівці, Галичина. Полишив у смутку жену, 3 сини і дочку.

В. Й. П.! — М. Щур, секр.

Дня 28. березня 1943 р. померла в 61. році життя
АНТОНІНА БИГУНЯК,
члениця 195. відділу У. Н. Союзу в Піксіл, Н. Й.

Походила із села Панкна, повіт Горлиці, Галичина. Покійна полишила в смутку мужа і шестеро дітей. Два сини, один служить при війську, 4 доньки, два внуки і брата. — В. Й. П.!

Андрій Бигуняк, секр.

ТАРЗАН, ч. 750. Терор і зрада.

JAGGER ABANDONED THE TORCH-BEARER, WHICH WAS ONLY A DUMMY STRUNG ON ROPES. IT HAD SERVED ITS PURPOSE. -750-

Джеґер покинув носія смолоскипа, котрий був тільки куклою, напнятою на шнурах. Він відбув уже свою роботу.

IT HAD DRAWN THE FIRE OF GRANNY'S GUN, WHICH WAS NOW EMPTY. "LET'S GO!" JAGGER COMMANDED.

Він стягнув на себе вистріли Ґрені, і її револьвер був уже тепер порожний.

THEY CREPT FORWARD IN THE DARKNESS TO SET THE STOCKADE AFIRE AND CAPTURE THE DEFENDERS.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Вони виповзли наперед у темноту, аби підпалити частокіл і взяти в неволю його оборонців.

MEANWHILE, THE TERRIFIED DAREENA SLIPPED DOWN TO THE MAIN GATE, TO THROW IT OPEN TO THE ENEMY!

REX MAXON

Тимчасом Даріна застрашена зісунулася по драбині, приставленій до головної брами, аби її відкрити ворогови.